

vol. 10, 2023, 67–74

II. Ями в селищен контекст

II. Pits in a settlement context

Към въпроса за вкопаните структури в Пистирос

Ивайло Караджинов ^a

^a Археолог на свободна практика; София 1404, бул. Гоце Делчев 125; ivaylo.karadzhinov@gmail.com

---

To the question of the dug-out structures in Pistiros

Ivaylo Karadzhinov ^a

^a Independent researcher; 125 Gotse Delchev Blvd., 1404 Sofia, Bulgaria; ivaylo.karadzhinov@gmail.com

ABSTRACT

Since its discovery, Pistiros has been a subject of active research, followed by detailed publications, in which a number of negative contexts have been presented. The British team, excavating the pit complex in the northwest part of the site, made a key contribution in this respect. The paper offers an attempt to summarize the information about the investigated dug-out structures.

KEYWORDS

Emporium Pistiros, dug-out features, pits, pit complexes, ritual pits, granaries

---

От времето на своето откриване Пистирос е обект на активни проучвания, последвани от детайлни публикации, в които са обнародвани редица негативни контексти. Приносна част за тяхното оповестяване има английският екип, който изследва ямния комплекс в северната част на селището (Archibald 2002a; 2002b, 322 f.). Настоящата статия предлага опит за систематизиране и обобщение на информацията за откритите вкопани структури¹.

В укрепената територия на града се обособяват четири зони на концентрация на вкопани съоръжения. Първата е разположена на юг от източната порта (обр. 1.I). В нея са проучени навес, ров, каменни струпвания, пещ и множество негативни контексти (Домарадски 1994, 20–21). Комплексът се отнася към III фаза от съществуването на обекта (началото на III – началото на II в. пр. Хр.) (Боузек, Арчибалд и др. 2006, 45; 63–64). Материалите в ямите – желязна шлака, метални полуфабрикати, фрагментирани и цели бронзови и железни предмети, оловни късове – допълват информацията за функционирането на участъка като металургичен отсек (Катинчарова 2002, 33–34; Арчибалд 2007, 79; 2007, 88–89; 93).

Втората зона се локализира непосредствено на юг от първата (обр. 1.II). Тук са ситуирани глинени подови нива, есхари, каменни струпвания, както и значителен брой вкопани структури (Domaradzki 2002, 18–24; Archibald 2007, 89–91; 108, fig. 10). Комплексът се интерпретира като място за провеждане на обредни действия през II (началото на IV – началото на III в. пр. Хр.) и III фаза от съществуването на обекта (Domaradzki 2002, 18–24; Archibald 2007, 88–93). В част от съоръженията се откриват фрагменти от глинени олтари, каменна фигура на кон, прешлен за вре-

---

1 Текстът включва данни от публикации за обекта, издадени до 2009 г.

тено, бронзова пластина и голямо количество фрагментирани керамични съдове, някои от които с графити (Domaradzki 2002, 19, 22; Archibald 2007, 93; Domaradzka 1999, 353 f.). Материалите подкрепят характеристиката на комплекса, като ямите биха могли да служат както за депониране на жертвени дарове, така и за преотлагане на вотиви, натрупани около есхарите.

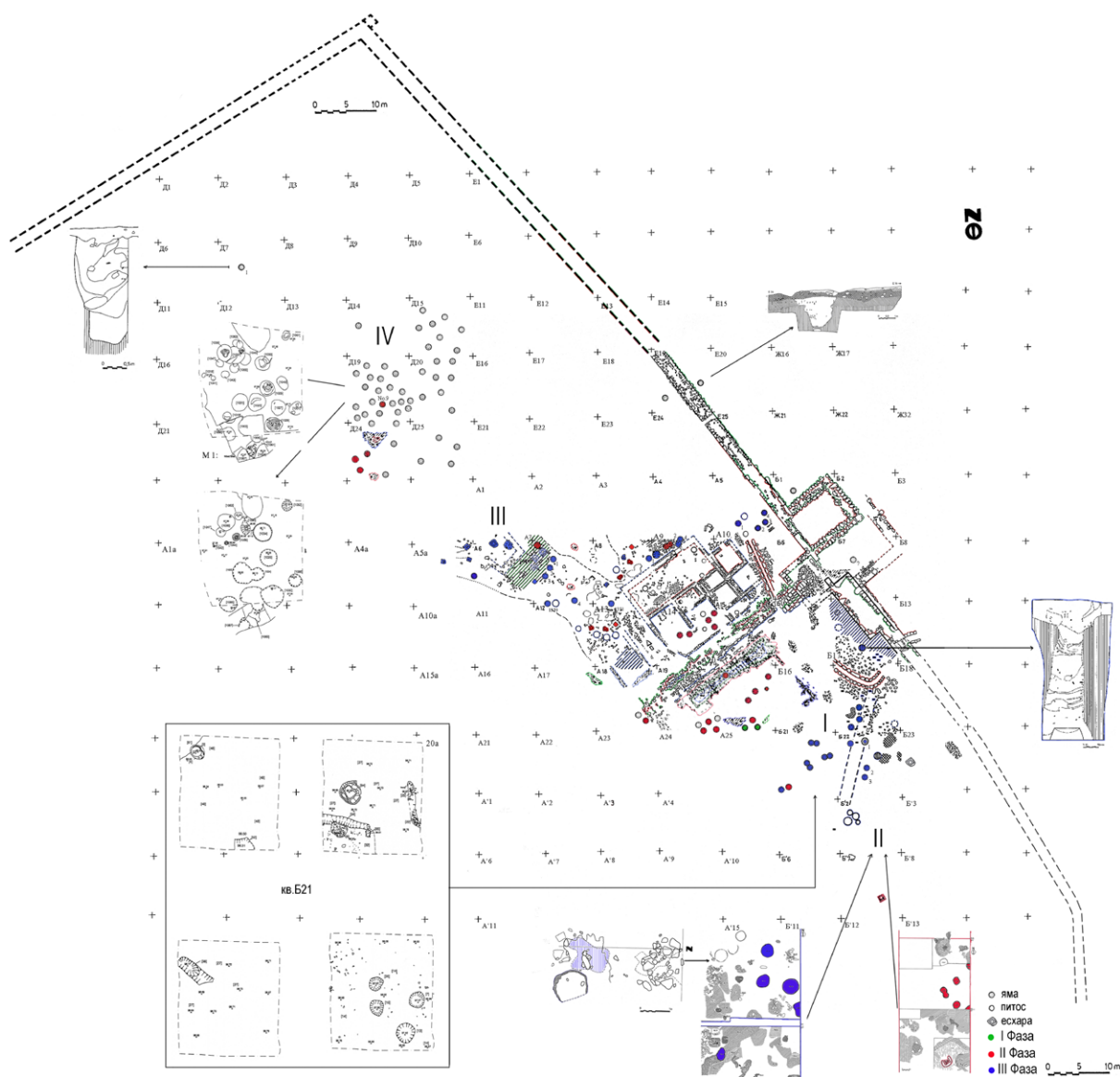
Третата зона заема пространството на запад от сграда № 1 (обр. 1.III). Разкрити са редица есхари, в близост до които са разположени ями и вкопани питоси (Lazov 1998, 67, 73; Юрукова, Лазов и др. 2001, 45–46; Боузек, Арчибалд и др. 2006, 54; Lazov 2007, 27–28). Структурите принадлежат към III и отчасти към II фаза от съществуването на обекта. Повечето от вкопаните съоръжения се свързват с намиращите се до тях наземни олтари (Юрукова, Лазов и др. 2001, 45–46; Гоцев, Катинчарова и др. 2005, 139–140; Гоцев, Катинчарова и др. 2006, 99; Боузек, Арчибалд и др. 2006, 56). Откритите в негативните контексти монети, фрагменти от есхари, графити и др. потвърждават интерпретацията на сектора като място за извършване на обредни практики (Domaradzka 1999, 354 f.; Юрукова, Лазов и др. 2001, 45–46; Юрукова, Лазов и др. 2002, 52; Юрукова, Лазов и др. 2003, 48; Гоцев, Катинчарова и др. 2005, 139–140; Гоцев, Катинчарова и др. 2006, 99; Боузек, Арчибалд и др. 2006, 56). И в този случай ямите могат да служат както за дарополагане, така и за преотлагане на депонираните върху олтарите дарове (срв. Юрукова, Лазов и др. 2002, 52; Юрукова, Лазов и др. 2003, 48).

Четвъртата зона е разположена в северозападния ъгъл на укрепената площ (обр. 1.IV). Тук се установява компактно струпване на негативни контексти без предварителна планировка в разположението им (Archibald 2002b, 323). Броят на проучените ями е около петдесет (Domaradzki 1996, 15; Archibald 2002b, 323). Пластовете над тях са унищожени, а около съоръженията не е открит културен пласт – те са вкопани в стерилна основа (Archibald 2002b, 321, 323; Archibald 2007, 84–88; fig. 3–9; Pl. 21–22). Повечето ями се датират в III и по-рядко във II фаза (Archibald 2002b, 328–329; Archibald 2007, 84). Една част от тях са обмазани с плътен слой глина с дебелина ок. 0,05–0,10 м. Имат сравнително широк диаметър (1,20–2 м), сферична форма и значителна дълбочина (до 2,40 м) (Юрукова, Лазов и др. 2001, 47–48; Юрукова, Лазов и др. 2002, 51). Пълнежът им е сходен и се състои от сива, рохка, песъклива пръст, примесена с пепел, въглини и чакъл (Archibald 2002b, 323; Domaradzki 1996, 29; Юрукова, Лазов и др. 2001, 48). В повечето случаи ямите съдържат голямо количество фрагментиран археологически материал, представен от груба и фина местна керамика, вносна амфорна тара, преносими огнища, речни камъни, а понякога метални и глинени находки (Юрукова, Лазов и др. 2001, 47–48; Юрукова, Лазов и др. 2002, 51; Archibald 2002b, 326–327). Друга група ями имат кръгла или овална форма в план и цилиндрична в профил, с равно дъно. Стените им не са обмазани и са с по-малки размери (диаметър 0,90–1,70 м и дълбочина 0,14–0,60 м). Запълнени са със сива пепелива пръст, в която се разграничават пластове пясък, чакъл и глинеста пръст (Archibald 2002b, 326–327). Отново се регистрират разнообразни материали – фрагменти от керамични съдове, керемиди, тухли, мазилки, а също и метални артефакти, монети и животински кости (Юрукова, Лазов и др. 2001, 47–48; Юрукова, Лазов и др. 2002, 51; Archibald 2002b, 327).

Обмазването на стените на съоръженията с глина показва, че най-вероятно ямите са изработени за складиране на зърно (Archibald 2002b, 326; Archibald 2002a, 118)². Може да се допусне, че ямният комплекс в северозападната част на укрепената площ възниква през II фаза като място за складиране на хранителни продукти. Някои изследователи свързват появата на ямните комплекси в Тракия с повишените възможности за производство на селскостопанска продукция и натрупването на запаси, които се складират в средищни обекти с цел редистрибуция (Gimatizidis

² Сходна ситуация се регистрира и в други ямни комплекси в Тракия (Милчев 1961, 418; Бонев, Александров 1996, 40; Колева 2006, 81; Божкова, Ников 2010, 218).

Към въпроса за вкопаните структури в Пистирос

Обр. 1. Пистирос – план на проучената площ с откритите негативни структури до 2009 г.
(по Domaradzki 2002, 15, Fig. 1.4. с допълнения)

Fig. 1. Pistiros: Plan of the studied area together with discovered negative structures until 2009
(after Domaradzki 2002, 15, Fig. 1.4. with additions)

2020, 254 f.). В Пистирос търговията със зърно вероятно допълва основната дейност на центъра, свързана с производство и предлагане на метални изделия (срв. Попов 2002, 85–92; Катинчарова 2005). След разрушенията от началото на III в. пр. Хр. и трансформирането на селището от търговски в производствен център, изчезва необходимостта от съхраняване на значителни количества хранителни продукти. Постепенно вкопаните хранилища се запълват със строителни деструкции от многобройните преустройства, както и с излезли от ежедневна употреба предмети (Archibald 2002a, 116)³. В някои случаи предмети с неутилитарно предназначение съпътстват преотлагането на битови и строителни материали (Archibald 1999, 452–453; Archibald 2002a, 114, 118; Archibald 2002b, 324–325). Пример за това е яма № 4, в чиито пълнеж от редуващи се пластове пепел, въглини, пясък и глина е открит фрагмент от панатенейска амфора с графит *Ἐκαταῖος Δι*

3 Срв. Ханджийска, Лозанов 2010, 253–254; 267, бел. 23; 269, бел.45.

(„Хекатайос [дарява това] на Зевс“) (Archibald 2002b, 326). Подобна ситуация се наблюдава и в яма № 9, където, наред със значително количество депониран за кратко време и без определена подредба археологически материал, е открит фрагментиран железен меч („Това, което виждаме, е не толкова „обреден депозит“, колкото акт на изхвърляне със символичен печат“) (Georgieva 2001, 85; Archibald 2002a, 116; Archibald 2002b, 323, 326; Sîrbu 2006, 60–61). В други случаи ямите съдържат изцяло обредни депозити, което отразява сложността на проучвания обект (Archibald 2002b, 323–326). Пример за това е поставянето на железен меч на дъното на яма № 1, както и ями № 2 и № 22, в които грижливо са положени многобройни кости и части от животни от различни видове (Archibald 2002b, 323–327; Stallibrass 2007, 268–269). Според проучвателите на обекта откриването на специални депозити в ямните комплекси в Тракия, и в частност в този от Пистирос, може да се обясни с модел на функциониране на сходни обекти от желязната епоха в Западна Европа. Според този модел ямите се използват за подземни силози, а откриваните в тях преднамерено положени предмети (в т.ч. животински и човешки останки) се приемат като следи от последвали ритуали, които целят умилюстивяване на хтоничните сили, покровителстващи съхраняването зърно (Archibald 1999, 452–453 lit.). В този смисъл участъкът може да се разглежда като място за извършване на обредни действия, но не и като обособена сакрална територия (срв. Archibald 1999, 453; 2007, 84)⁴.

Ямите, регистрирани извън описаните четири зони, произлизат предимно от най-добре проучения трети етап от развитието на селището (Боузек, Арчибалд и др. 2006, 63–64). Съоръженията се свързват най-вече с монументалните сгради, разположени в близост до източната порта (срв. обр. 1). Те могат да се определят като битови или като такива за депониране на строителни деструкции вследствие на преустройствата на тези сгради (срв. Bouzek 2005, 270; Гоцев, Катинчарова и др. 2006, 99–100; 102–103; Юрукова, Лазов и др. 2003, 48–49; Боузек, Арчибалд и др. 2006, 50–51; Лазов 2007, 160–161; Гоцев, Ангелов 2007, 114–115; Bouzek, Musil 2007, 67; 69; Pl. 16, 2; Pl. 17, 1; 3–4; Katinčarova 2007, 35; 49, fig. 2).

Материалите в преобладаващия брой ями се датират в началото на III – началото на II в. пр. Хр. (III фаза). Възможно е изработването на част от съоръженията в по-ранен период, предвид податките за преизползване (Archibald 2002b, 324) и фактът, че стените им са обмазани, да предполага първоначалното им функциониране като зърнохранилища. Останалите ями се отнасят към началото на IV – началото на III в. пр. Хр. (II фаза от съществуването на обекта). Единичните негативни контексти от I фаза (трета четвърт – края на V в. пр. Хр.; срв. обр. 1) най-вероятно отразяват по-ниската степен на проученост на ранните пластове.

Обобщените резултати от проучванията в Пистирос показват разнообразната функция, която изпълняват вкопаните структури в селищния център. Струпването на ями в северозападната част на укрепената площ може да се причисли към групата на ямните комплекси в Тракия, които са разположени в селищна среда (Nekhrizov, Tzvetkova 2012, 178). Като принос на изследванията следва да се изтъкне обосноваването определяне на обредния, респективно утилитарен характер на съоръженията – проблем, който присъства в проучванията по темата (Саватинов 1997, 19–20; Иванов 2003, 49; Попов 2007, 29–30). В тази връзка е важно разграничаването на първична и вторична функция на структурите – концепция, която намира подкрепа в последните изследвания, посветени на проблематиката (Georgieva 2015). Този подход предлага решение на дискуссионния въпрос за функционалната интерпретация на ямните комплекси, който все още се разполага в дихотомията *сакрално – профанно* (в полза на култовото тълкуване последно срв. Nekhrizov,

4 Следва да се отбележи интерпретацията на ямния комплекс като култово място, предложена от неговия откривател М. Домарадски. Той свързва функционирането му с протичане на обредни действия, които са продължение на сделки, сключвани в тържището (Domaradzki 2001, 240; Домарадски 1994, 22–23).

Към въпроса за вкопаните структури в Пистирос

Tzvetkova 2012, 190–194; Vozhkova 2016; Balabanov 2022; в подкрепа на практическото им предназначение срв. Vozhinova 2018, 346–350; Gimatzidis 2020, 252–255).

В заключение трябва да се подчертае важността на обекта, който в контекста на градската си среда, дава възможност за по-задълбочено разбиране на този често регистриран и комплексен от гледна точка на своята интерпретация феномен. Анализът показва, че тезата за първоначално използване на комплекса от ями като място за съхраняване на хранителни продукти има своето сериозно основание. Ако се допусне култово функциониране, то най-вероятно протича в по-късен етап, след утилитарното, в резултат от вторично сакрализиране.

Цитирана литература

- Арчибалд, З. 2007. Археологически разкопки на Британския екип в Пистирос (Ветрен), сезон 2006. *Археологически открития и разкопки през 2006 г.*, 78–82.
- Божкова, А., Ников, К. 2010. Археологическо проучване на комплекс от ями в землището на с. Малко Тръново, община Чирпан – югозападен сектор. Предварителни бележки. В Георгиева, Р., Стоянов, Т., Момчилов, Д. (ред.) *Югоизточна България II–I хилядолетие пр. Хр.* Варна: Зограф, 213–220.
- Бонев, А., Александров, Г. 1996. *Багачина. Селище от каменно-медна епоха и тракийски култов център (III–I хилядолетие пр. Хр.)*. Монтана: Полимона.
- Боузек, Я., Арчибалд, З., Домарадска, Л., Гоцев, А., Катинчарова, Д., Лазов, Г., Танева, В., Коларова, В., Юрукова, Й., Иванова, Е., Ангелов, Н. 2006. Емпорион Пистирос в Тракия: проучвания и резултати (1998 – 2005). *Поселищен живот в Тракия 4*, 41–70.
- Гоцев, А. 2009. Емпорион Пистирос. Археологически проучвания в кв. Б 23 и Б 24 през 2008. *Археологически открития и разкопки през 2008 г.*, 244–246.
- Гоцев, А., Ангелов, Н. 2007. Археологически проучвания на Емпорион Пистирос през 2006 г. – кв. Б/23 и Б/24. *Археологически открития и разкопки през 2006 г.*, 113–116.
- Гоцев, А., Катинчарова, Д., Лазов, Г., Танева, В., Домарадска, Л., Юрукова, Ю., Иванова, Е., Коларова, В., Ангелов, Н., Боузек, Я., Мусил, И., Арчибалд, З., Адамс, М. 2005. Археологически разкопки на емпорион Пистирос. *Археологически открития и разкопки през 2004 г.*, 137–143.
- Гоцев, А., Катинчарова, Д., Лазов, Г., Танева, В., Домарадска, Л., Юрукова, Й., Коларова, В., Ангелов, Н., Боузек, Я., Мусил, И., Арчибалд, З. 2006. Проучвания на емпорион Пистирос. *Археологически открития и разкопки през 2005 г.*, 98–104.
- Домарадски, М. 1994. *Емпорион Пистирос. Трако-гръцки отношения*. Белово: Беллопринт.
- Иванов, М. 2003. Комплекс от ями и съоръжения от IV в. пр. Хр. в кв. Лозенец, София. *Археология 2*, 43–51.
- Катинчарова, Д. 2005. Находища на метални руди със следи от металургична дейност от късно-желязната епоха в района на емпорион „Пистирос“. В Китов, Г., Димитрова, Д. (ред.) *Земите на България. Люлка на тракийската цивилизация*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, II, 188–193.
- Колева, Б. 2006. Ритуални ями от VII – V в. пр. Хр. в североизточното подножие на Небеттепе в Пловдив. *Известия на Археологическия институт XXXIX*, 81–89.
- Лазов, Г. 2007. Археологически разкопки на Емпорион Пистирос, кв. АВ I А, през 2006 г. *Археологически открития и разкопки през 2006 г.*, 157–161.

- Милчев, А. 1961. Археологическо проучване в околностите на с. Мирково, Пирдопско. В Миятев, К., Миков, В. (ред.) *Изследвания в чест на Карел Шкорпил*. София: НАИМ–БАН, 417–435.
- Попов, Х. 2002. *Урбанизация във вътрешните райони на Тракия и Илирия през VI–I век преди Христа*. София: Nous.
- Попов, Х. 2007. Аспекти на тракийската археология на късната бронзова и желязната епоха в България. В Николов, В., Ников, К. (ред.) *Древните цивилизации в българските земи*. София: НАИМ–БАН, 26–36.
- Саватинов, С. 1997. Комплекс от ями от късната желязна епоха в м. Старото селище край град Раднево. *Марица–Изток. Археологически проучвания* 4, 9–53.
- Ханджийска, В., Лозанов, И. 2010. Кабиле през Елинистическата епоха (по данни от последните археологически проучвания). В Георгиева, Р., Стоянов, Т., Момчилов, Д. (ред.) *Югоизточна България II – I хилядолетие пр. Хр.* Варна: Зограф, 247–270.
- Юрукова, Й., Лазов, Г., Катинчарова, Д., Домарадска, Л., Гоцев, А., Нехризов, Г., Танева, В., Петрова, Е., Коларова, В., Боузек, Я., Мусил, И., Бохач, Л., Арчибалд, З., Адамс, М., Амад, К., Спийкман, Д., Каландър, Л., Сталибрас, С., Ханковски, В., Фаден, Л. 2001. Археологически разкопки на емпорион Пистирос. *Археологически открития и разкопки през 1999 – 2000 г.*, 44–50.
- Юрукова, Й., Лазов, Г., Гоцев, А., Нехризов, Г., Домарадска, Л., Танева, В., Богданова, Д., Боузек, Я., Мусил, И., Бохач, Л., Арчибалд, З., Адамс, М. 2002. Археологически разкопки на емпорион Пистирос. *Археологически открития и разкопки през 2001 г.*, 51–53.
- Юрукова, Й., Лазов, Г., Гоцев, А., Нехризов, Г., Домарадска, Л., Танева, В., Катинчарова, Д., Иванова, Е., Ангелов, Н., Коларова, В., Боузек, Я., Арчибалд, З., Ханковски, В. 2003. Археологически разкопки на емпорион Пистирос и неговите околности. *Археологически открития и разкопки през 2002 г.*, 45–52.
- Archibald, Z. 1999. Thracian cult – from Practice to Belief. In Tsetschladze, G. (ed.) *Ancient Greeks West and East*. Leiden: Brill, 427–468.
- Archibald, Z. 2002a. Underground deposits: pit № 9 and the ‘field’ of pits. In Bouzek, J., Domaradzka, L., Archibald, Z. (eds) *Pistiros II*. Prague: Karolinum Press, 111–128.
- Archibald, Z. 2002b. A River Port and Emporion in Central Bulgaria: An Interim Report on the British Project at Vetren. *Annual of British School of Athens* 97, 309–351.
- Archibald, Z. 2007. Excavations by the British team (1999 – 2005) in the northern and southern sectors of AV I, Vetren–Pistiros. In Bouzek, J., Domaradzka, L., Archibald, Z. (eds) *Pistiros III*. Prague: Karolinum Press, 81–110.
- Balabanov, P. 2022. Ritual pits in Thrace during the Iron Age – topography, chronology, interpretation (Preliminary notes). *Thracia Balcanica* 1, 35–76.
- Bouzek, J. 2005. *Thracians and Their Neighbors: their Destiny, Art and Heritage* (Studia Hercynia IX). Prague: Institute of Classical Archaeology.
- Bouzek, J., Musil, I. 2007. Preliminary report of the Czech mission: The tripartite house south of the main E–W street (Southern House). In Bouzek, J., Domaradzka, L., Archibald, Z. (eds) *Pistiros III*. Prague: Karolinum Press, 62–80.
- Bozhinova, E. 2018. Settlements or Sanctuaries? Interpretational Dilemma Concerning 2nd–1st Millennium BC Sites in Bulgaria. In Gimatzidis, S., Pieniżek, M., Mangalaglu-Votruba, S. (eds). *Archaeology across frontiers and borderlands: Fragmentation and connectivity in the North Aegean and the Central Balkans from the Bronze Age to the Iron Age* (OREA, 9). Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 333–357.

Към въпроса за вкопаните структури в Пистирос

- Bozhkova, A. 2016. Pits of the First Millennium B.C. in Thrace, *sine ira et studio*. In Bacvarov, K., Gleser, R. (eds) *Southeast Europe and Anatolia in prehistory: Essays in honor of Vassil Nikolov on his 65th anniversary* (Universitätsforschungen zur Prähistorischen Archäologie 293). Bonn: Habelt, 475–483.
- Domaradzka, L. 1999. Monuments épigraphiques de Pistiros. *Bulletin de Correspondance Hellénique* 123, 347–360.
- Domaradzki, M. 1996. Interim report on archaeological investigations at Vetren–Pistiros, 1988–94. In Bouzek, J., Domaradzki, M., Archibald, Z. (eds) *Pistiros I*. Prague: Karolinum Press, 13–33.
- Domaradzki, M. 2001. Problems of Thracian Archaeology. Round Table Discussion. *Maritsa–Iztok. Archaeological Research* 5, 235–141.
- Domaradzki, M. 2002. An interim report on archaeological investigations at Vetren–Pistiros, 1995–1998. In Bouzek, J., Domaradzka, L., Archibald, Z. (eds) *Pistiros II*. Prague: Karolinum Press, 11–29.
- Georgieva, R. 2001. Thracian Culture of the Early Iron Age. “*Maritsa–Iztok*”. *Archaeological research. Radnevo* 5, 83–94.
- Georgieva, R. 2015. “Ritual Pits”. In Valeva, J., Nankov, E., Graninger D. (eds) *A Companion to Ancient Thrace*. Oxford: Wiley-Blackwell, 144–157.
- Gimatzidis, S. 2020. The economy of early Greek colonisation in the northern Aegean. *Journal of Greek Archaeology* 5, 243–262.
- Katinčarova, D. 2002. Archaeological Features in Grid Squares B17/B22 (AV I) and the Southern Area Along the Layout of the Eastern Fortification Wall in Square 3590/1140 and Square 3600/1140 (AV I). In Bouzek, J., Domaradzka, L., Archibald, Z. (eds) *Pistiros II*. Prague: Karolinum Press, 31–36.
- Katinčarova, D. 2007. Survey along the main street from the eastern gate of the emporion inwards and in the sector of the eastern city wall. In Bouzek, J., Domaradzka, L., Archibald, Z. (eds) *Pistiros III*. Prague: Karolinum Press, 35–61.
- Lazov, G. 2007. Building 1 (Fieldwork – 1989–2006) and Building 2 in the Emporion Pistiros, and the area NW of them. In Bouzek, J., Domaradzka, L., Archibald, Z. (eds) *Pistiros III*. Prague: Karolinum Press, 20–36.
- Nekhrizov, G., Tzvetkova, J. 2012. Ritual Pit Complexes in Iron Age Thrace: The Case Study of Svilengrad. In Çilingiroğlu, A., Sagona, A. (eds) *Anatolian Iron Ages 7. The Proceedings of the Seventh Anatolian Iron Ages Colloquium Held at Edirne, 19 – 24 April, 2010* (Ancient Near Eastern Studies, Supplement 39). Leuven: Peeters, 177–209.
- Sîrbu, V. 2006. *Man and Gods in the Geto-Dacian World – Archaeological Testimony*. Braşov: Braşov County Museum of History.
- Stallibrass, S. 2007. Research questions and some preliminary results for the animal bones from excavations at Adjyska vodenitsa, Vetren, Bulgaria. In Bouzek, J., Domaradzka, L., Archibald, Z. (eds) *Pistiros III*. Prague: Karolinum Press, 264–271.

To the question of the dug-out structures in Pistiros

Ivaylo Karadzhinov

(summary)

Within the fortified area of the site's, four zones with concentrations of pits can be outlined (fig. 1.I–IV). Regarding the pit complex (fig. 1.IV), it can be assumed that initially it was constructed as a place for grain storage. After the destruction at the beginning of the 3rd century BC, the need to store significant amounts of food disappeared. Gradually, the dug-out features were filled with building wastes from the numerous reconstructions, as well as with objects out of domestic use. Often the act of their disposal was accompanied by ritual actions, materialized through deposits, composed of pre-selected ceramic fragments with graffiti or specific decoration, whole or fragmented iron objects (such as the swords in pits nos 1 and 9), coins, single bones, or parts of animals.

The pit complex could be attributed to the group of the sites located within a settlement context. As a contribution to the research, the reasoned determination of the ritual, respectively utilitarian character of the dug-out features, could be pointed out – a problem that is still present in the studies on the subject. In this respect, an important difference between the primary and secondary function of the structures was made. This concept finds support in recent research, devoted to the problem. Such an approach offers a possible solution to the debated question of the functional interpretation of the pit complexes in Thrace, which is still situated in the sacred – profane dichotomy.